

Üste İmza Atmak Sureti ile Çekteki Mevcut Keşideci İmzasının Maskelenmesi

Hiding the Authentic Signature on Check by Obliterating with Oversignature

 Faruk AŞICIOĞLU^a

^aİstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, İstanbul, TÜRKİYE

ÖZET Orijinal imzayı gizlemek için çeşitli usuller bulunmaktadır. İnceleme konusu imzanın fiziksel veya kimyasal yöntemlerle silinmesi bu usullerin bir kısmıdır. İmzanın üzerinden aynı veya farklı evsafa kalemle yoğun bir şekilde gidilmesi ya da düzeltici sıvı kullanılması ile de imzanın üzerinin örtülmesi hedefine ulaşılabilmektedir. Bu çalışma, gerçek imzanın üzerinin alışılmadık biçimde bir başka imza ile örtülmeye çalışılmış olması nedeni ile sunulmuştur. Deneysiz bir uzman kolaylıkla alttaki imzayı atlayabilir ve üst üste olan her iki imzayı tek imza olarak değerlendirerek eli ürünü olmadığı sonucuna varabilir. Video-spektral analiz alttaki imzayı ortaya çıkarmakta tercih edilen yöntemdir. Adli Belge İnceleme Uzmanı, orijinal imzanın görünür hâle gelmesi için çeşitli ışık kaynakları ve filtreler kullanılmalıdır.

ABSTRACT There are many ways to hide the original signature. Either physically or chemically erasure of ink strokes of questioned signature are some of them. The obliteration of signature can be achieved by using a correction fluid or heavy over-inking of an entry with the same or different ink. At this study, a very rare method was presented to hide the authentic signature by obliterating with oversignature. The inexperienced analysts may easily miss the signature below and report that the superimposed signature is not authenticated by evaluating only pictorially. Video-spectral analysis is the preferred method to reveal the authenticated signature below. Questioned document examiner should use different illumination sources and filters deciphering the original entry.

Anahtar Kelimeler: Adli bilimler; adli tıp; el yazısı

Keywords: Forensic sciences; forensic medicine; handwriting

Öğretide Adli Belge İnceleme uzmanının dosyada yer alan senaryodan etkilenmemesi amacı ile dosya içeriğini okumadan inceleme yapması tavsiye edilmektedir. Ancak, ön analiz tamamlandığında adli dosyanın titizlikle, tarafların her tür iddia ve savunmalarını dikkate alacak şekilde okunması gerekmektedir.¹

İcra Mahkemeleri sınırlı yetkili mahkemeler olup, yargılama dava dilekçesinde yer alan hususlar ile sınırlıdır.² İş hayatında bireylerin alacaklarının tahsilinin hızlandırılması amacı ile işleyişi bu şekilde şekillendirilen bu mahkemeler, adli belge inceleme uzmanları için yeterli adli tahkikat evrakı bulunma-

ması nedeni ile ilave zorluk getirmektedir. Bilirkişiye dosyayı tevdi eden icra mahkemesinin dosyasında ve beraberinde verilen icra müdürlüğü dosyasında en fazla dava dilekçesi ve bilirkişi şanslı ise davaya cevap dilekçesi yer almaktadır.

Söz konusu dava dilekçeleri ise “Senetteki imzaya itiraz ediyorum.”, “İnceleme konusu çek çalınmıştır.”, “İnceleme konusu belgedeki imza müvekkilimin eli ürünü değildir”, “Çekteki keşideci imzası davacının elinden sadır olmamıştır.” benzeri ibareler dışında herhangi bir veri içermemektedir.¹

İcra mahkemelerinde dava dilekçesinde yer alan iddialar genişletilemeyeceğinden, bilirkişi imzaya iti-

Correspondence: Faruk AŞICIOĞLU
İstanbul Üniversitesi-Cerrahpaşa Adli Tıp ve Adli Bilimler Enstitüsü, İstanbul, TÜRKİYE/TURKEY
E-mail: faruk.asicioglu@istanbul.edu.tr

Peer review under responsibility of Turkiye Klinikleri Journal of Forensic Medicine and Forensic Sciences.

Received: 10 Jan 2020 **Accepted:** 11 Feb 2020 **Available online:** 12 Feb 2020

2619-9459 / Copyright © 2020 by Türkiye Klinikleri. This is an open access article under the CC BY-NC-ND license (<http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0/>).

raz edilen bir belgede tahrifat dahi görse bu durumu raporunda belirtememektedir. Ancak, imza itirazı bulunan vakalarda imzanın bulunduğu bölüm benzer veya farklı evsafa kalemle karalamak, şerit veya kalem düzeltici (tıpeks, daksil vb.) ile üzerini örtmek, fiziksel yöntemlerle kazımak, kimyasal yöntemlerle veya sıvı teması ile silmeye, kalem hatlarında dağılmalara yol açmak sureti ile tahrif edilmeye çalışılmış olabilir.^{3,4} Bu gibi durumlarda bilirkişi adli belge inceleme alanında kullanılan ışık kaynağı, filtre, mikroskop, bu alanda ticari olarak satılan ESDA (Electrostatic Detection Apparatus- Elektrostatik Tespit Cihazı), video-spectral analiz cihazları dâhil her tür ekipmanı kullanmak sureti ile imzayı görünür ve mukayeseler ile karşılaştırılabilir hâle getirebilir.^{1,4,5}

Bu çalışma, imzanın üzerinin alışılmadık biçimde bir başka imza ile örtülmeye çalışılmış olması nedeni ile sunulmuştur.

OLGU SUNUMU

İnceleme konusu belge bir bankanın ticari müşterilerine vermekte olduğu çek olup; davacı, çeki elinde bulduran son hamil-bir başka ticari firmadır. Dava, karşılıksız çek keşide etmek nedeni ile açılmış ceza davasıdır. Çekin makroskobik olarak gözle ve lupla, mikroskobik olarak stereomikroskop ile ve video-spectral analiz cihazı ile çeşitli ışık ışınları ve filtreler kullanılmak sureti ile yapılan incelemesinde, söz konusu bankanın hologram, fligran, UV aktif kıl serpmeye üzere güvenlik unsurlarını taşıyan adı geçen bankaya ait bir çek olduğu, fiziksel ve kimyasal yöntemlerle herhangi bir tahrifat ve müdahalede bulunulmadığı tespit edilmiştir.

Son hamil olan davacı firma, dava dilekçesinde davalı firmanın “Karşılıksız çek keşide ederek tedavüle sokma suçunu işlediğini” iddia etmekte, davalı firma ise cevap dilekçesinde savunmasını “Dava konusu çekte yer alan keşideci imzasının firmayı temsil yetkili SE’nin mukayese imzaları ile haricen dahi benzerlik göstermediği, bu durumun uzman olmayan kişiler tarafından bile ilk bakışta anlaşılabilirliği” hususu üzerine oturtmaktadır. Davalı firma, adli belge inceleme uzmanlarının bu tür vakalarda beklemediği şekilde inceleme konusu çekin keşide tarihinin öncesinde ve sonrasında atılmış yeterli sayıda belgeyi mahkemeye tevdi etmiş, istiktab tutanağında mev-

cut imzalarında ise diğer resmî kurum ve kuruluştan gelen mukayese imzaları ile uyumlu imzalar atmıştır. Mahkemesi inceleme konusu çekte E. M. İnş. Elekt. Teks. San. ve Tic. Ltd. Şti. adına atfen atılmış keşideci imzasının şirket yetkilisi olduğu bildirilen SE’nin eli ürünü olup olmadığını sormaktadır.

İnceleme konusu çek ve itiraz edilen keşideci imzası (elips içerisine alınmıştır) **Şekil 1**’de görülmektedir.

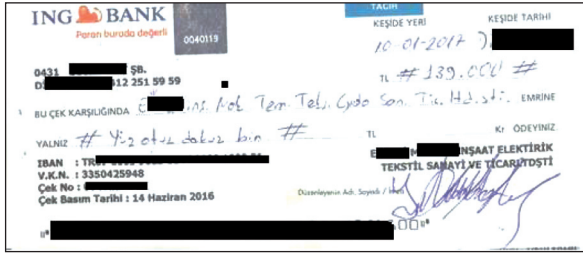
İTİRAZ KONUSU İMZANIN MAKROSKOBİK, MİKROSKOBİK VE VIDEO-SPEKTRAL İNCELENMESİ

İmza ilk bakışta çok sayıda ara grama ve ondulan hatlar içeren karışık bir imza olarak görülmektedir. Oysa dikkatli bir inceleme ile çekin ön yüzünde E.M. İnş. Elekt. Teks. San. ve Tic. Ltd. Şti. adına atfen imza atılan bölümde üst üste atılmış iki adet imza bulunduğu tespit edilmiştir.

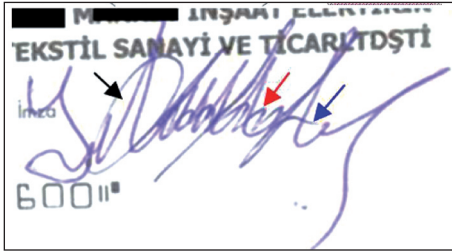
İmzalardan birisinin majiskül (büyük harf) “Y” harfi ile başladığı ve haricen dahi mukayese imzalar ile benzerlik göstermediği, diğer imzanın ise eliptik olarak yapılmış majiskül “O” harfi benzeri bir figür ile başlayıp hafif sağ yana yatık olarak tersim edilen miniskül (küçük harf) tarzda “f” harfi ile devam ettiği, müteakiben dört adet, yine sağ yana hafif yatık “n” benzeri ara gramalar yapıldığı, imzanın devamında bir kez daha baştaki “f” harfine benzer ara örüntünün tersim edildiği ve bu yapıyı üç adet “n” benzeri ara gramaların takip ettiği, imzanın bitişinin son kez yapılan “f” benzeri yapının uç kısmının sağ dış yana ondulan hat ile uzatılmasından müteşekkil olduğu saptanmıştır.

Üst üste süperpoze olmuş iki adet imza **Şekil 2**’de bir arada görülmektedir [İmzanın başlangıç, seyir ve bitiş renkleri oklarla işaretlenmiştir. Eliptik “O” harfi ile başlama (siyah ok) “n” benzeri ara gramalar ile devam etme (kırmızı ok) ve ondulan hatla sonlanma (mavi ok)].

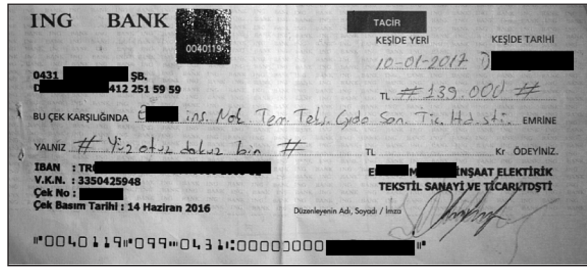
Birbiri üzerine süperpoze olan bu imzalar video-spectral analiz yapan VSC 8000 (Foster Freeman, Birleşik Krallık) cihazında çeşitli ışık ışınları ve filtreler kullanılmak sureti ile birbirinden ayrılmıştır (**Şekil 3**, **Şekil 4**). **Şekil 4**’te inceleme konusu çek yaprağının orijinal olduğunu gösterir banka tarafından özel olarak üretilen ve banka logosunu içeren aslan figürlü fligran görülmektedir.

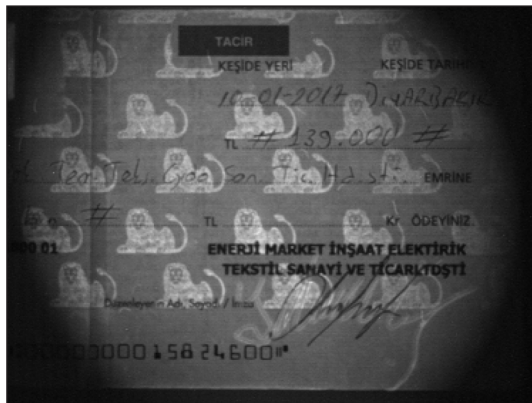
ŞEKİL 1: İnceleme konusu çek ve itiraz edilen keşideci imzası.

ŞEKİL 2: İnceleme konusu çekin keşideci imzası bölümünde üst üste atılmış imzalar.

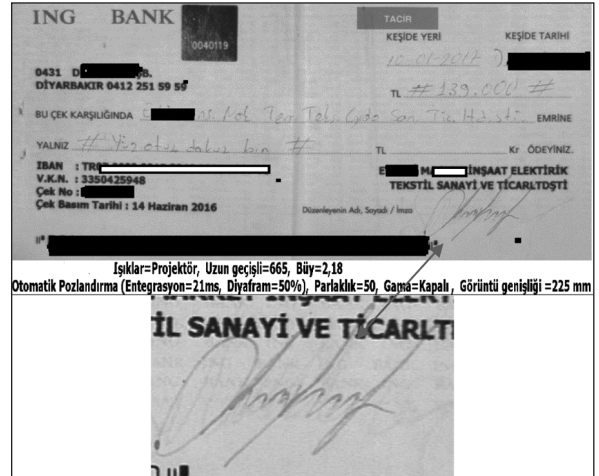
ŞEKİL 3: Üst üste atılmış imzalardan birisi soldurulmak sureti ile iki imza aynı anda görünür hâle getirilmiştir.

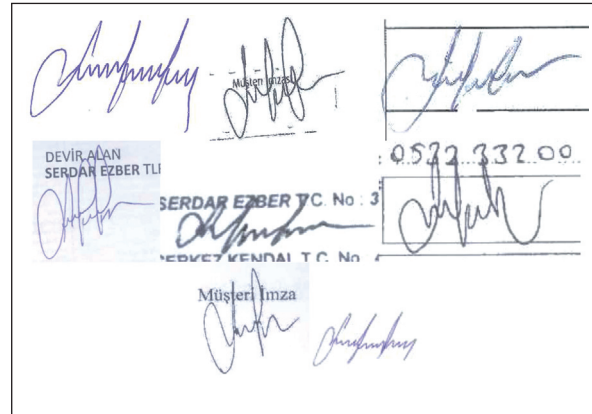
ŞEKİL 4: Spot floresans altında iki imzanın aynı anda görünür hâle getirilmesi ve banka tarafından özel olarak bastırılan ve banka logosu olan aslan figürünü içeren fiigran varlığı.

Şekil 5'te şirketin imza yetkilisi SE'nin mukayese imzaları ile benzerlik gösteren imza yalnız bırakılmıştır.

Şekil 6'da SE'ye ait mukayese imzalar verilmiştir. Video-spektral analiz yöntemi ile görünür hâle getirilmiş keşideci imzası ile adı geçen şirketin imza yetkilisi SE'ye ait mevcut mukayese imzaları arasında grafolojik tanı unsurlarından işleklik derecesi, alışkanlıklar, tersim biçimi, istif, eğim, doğrultu, seyir, hız ve baskı derecesi bakımından benzerlikler bulunduğundan, inceleme konusu imzanın SE'nin eli ürünü olduğu kanaatini bildirir bilirkişi raporu düzenlenerek mahkemesine gönderilmiştir.

ŞEKİL 5: Üste "O" benzeri eliptik figür ile başlayan imzanın yalnız bıraktığı çekin bütüncül hâli; altta "O" benzeri olup SE'ye ait mukayese imzalarına benzeyen imza tek başına görüntülenmiştir.

ŞEKİL 6: SE'ye ait mukayese imzaları.

TARTIŞMA

İmza incelemesinde en önemli aşama imzanın yapı-
lış biçimi, yani konstrüksiyonu olan tersim tarzının
çözömlenebilmesidir.¹ İnceleme konusu çekte E.M.
İnş. Elekt. Teks. San. ve Tic. Ltd. Şti. adına atfen atıl-
mış keşideci imzasının yer aldığı bölüm iç içe geç-
miş hatlar, ondölan dönüş hareketleri, tekrar eden
örgölenmeler içermektedir. Bu tür imzaların strük-
türü deneyimli olmayan bir uzman tarafından çö-
zömlenemeyebilir. Bu durumda, uzmanın sadece
harici görünüme bakarak ve bazı lokalize farklılıklar-
ından hareketle “İmzanın adı geçen şahsın eli ürünü
olmadığı” şeklinde kanaat bildirildiği vakalara azım-
sanmayacak ölçüde sık rastlanmaktadır.

Sunulan olguda ise imzanın yapısal olarak kala-
balık tersim tarzında görülmesi, tek bir imzanın kar-
maşık yapıda olmasından değil, tek başına iken
karmaşık yapıda olmayan iki farklı imzanın üst üste
süperpoze olmasından kaynaklanmıştır. Hata yapma
potansiyelini artıran bu durumda, en uç hata dene-
yimsiz uzmanın inceleme konusu bölümde birden
fazla imzanın üst üste bulunduğunu anlayamayıp ha-
ricen yaptığı değerlendirme sonucunda “Mevcut mu-
kayeselere kıyasla SE'nin eli ürünü olmadığı”
şeklinde rapor etmesi ile oluşacaktır.

Daha olası bir durum ise uzmanın keşideci im-
zasının bulunduğu yerde iki farklı imzanın üst üste
atıldığını görmesine rağmen uluslararası kabul gör-
müş video-spektral cihaz desteğine sahip olmaması
nedeni ile makroskobik ve mikroskobik analiz ile
imza mukayesesini yapmaya çalışması olacaktır. Bu
durumda, uzman hangi kalem hattının hangi imzadan
geldiğini özellikle dönüşlerde ve hatların birbiri üze-
rine çapraz yaptığı kısımlarda belirlemede mütered-
dit olacak, inceleme konusu imzanın strüktürü tam ve
açık olarak belirlenemediğinden mukayese imzalarla
karşılaştırmakta güçlük oluşacaktır.

Bu nedenle, söz konusu vakaların adli amaçlı
imza incelemesi yanında sahtecilik alanında da
uzman olan ve video-spektral cihazları yüksek beceri
ile kullanabilen uzmanlar tarafından değerlendiril-
mesi gerekmektedir. Bu cihazlar ve cihazların kulla-

nımına hâkim uzmanlar ölkemizde az sayıda Adli
Belge İnceleme Laboratuvarları'nda bulunmaktadır.
Bu laboratuvarlar, sıklıkla aşırı iş yükü olan birimler
olduklarından cihaz üreticileri iş hacmi fazla olan bu
birimlere kolaylık sağlamak amacı ile söz konusu ci-
hazları, cihazın siteminde bulunan birçok ışık kay-
nağı ve filtreyi bir arada kullanarak genel tarama
yapılabilecek şekilde teslim etmektedirler. Rutin işin
fazla olduğu laboratuvarlarda uzman, zaman ve emek
tasarrufu sağladığı için sıklıkla genel tarama seçene-
ğini tercih etmektedir. Oysa genel tarama geniş bant
aralığında yapıldığından, yakın evsafıta kalemle atıl-
mış imzalar bu tarama modunda ayırt edilememekte,
kalem hatları aynı anda kaybolup aynı anda belirgin-
leşebilmektedir. Bu modun seçilmesinin bir diğer sa-
kıncası, hızlı bir şekilde tarama yapıp, cihazın
ekranında küçük pencereler içerisinde 100 adedin
üzerinde görüntü elde edilebildiğinden detay incele-
meye çağırılacak görüntünün seçiminde yaşanacak
güçlüktür.

Bu nedenle, genel taramadan sonuç alınamayan
vakalarda, mutlaka uzmanın benzer vakalardaki de-
neyimine dayanarak seçeceği sıralama ile cihazın
sahip olduğu tüm ışık kaynakları ve filtreler değişik
kombinasyonlarla, kısa bant geçişleri kullanılarak
dikkatle incelenmelidir.

Finansal Kaynak

*Bu çalışma sırasında, yapılan araştırma konusu ile ilgili doğrudan
bağlantısı bulunan herhangi bir ilaç firmasından, tıbbi alet, gereç
ve malzeme sağlayan ve/veya üreten bir firma veya herhangi bir
ticari firmadan, çalışmanın değerlendirme sürecinde, çalışma ile il-
gili verilecek kararı olumsuz etkileyebilecek maddi ve/veya manevi
herhangi bir destek alınmamıştır.*

Çıkar Çatışması

*Bu çalışma ile ilgili olarak yazarların ve/veya aile bireylerinin
çıkar çatışması potansiyeli olabilecek bilimsel ve tıbbi komite
üyeliği veya üyeleri ile ilişkisi, danışmanlık, bilirkişilik, herhangi
bir firmada çalışma durumu, hissedarlık ve benzer durumları yok-
tur.*

Yazar Katkıları

*Bu çalışma tamamen yazarın kendi eseri olup başka hiçbir yazar
katkısı alınmamıştır.*

KAYNAKLAR

1. Aşıcıoğlu F. Adli Belge İnceleme ve Sahtecilik Alanındaki Bilirkişi Raporlarının İncelikleri. 1. Baskı. Ankara: Seçkin Yayıncılık; 2019. p.9,27,81,107.
2. Pekcanitez H, Atalay O, Sungurtekin Özkan M, Özekes M. İlamsız İcra. İcra ve İflas Hukuku Ders Kitabı. 6. Baskı, İstanbul: Onikilevha Yayıncılık; 2019. p.52.
3. Çınar T. [Handwriting and signature reviews]. Aşıcıoğlu F, editör. Adli Belge İncelemesi: Yazı, İmza, Parmak İzi, Sahtecilik. 713. Cilt/Hukuk Dizisi. 1. Baskı. İstanbul: Beta Basım Yayın Dağıtım; 2005. p.65-66, 81.
4. Allen M. Altered and Tampered Documents. Foundation of Forensic Document Analysis: Theory and Practice. 1st ed. Oxford: John Wiley & Sons; 2016. p.189, 200.
5. Daeid N, Hayes K, Allen M. Investigation into factors affecting the cascade developer used in ESDA-a review. Forensic Sci Inte. 2008;181(1-3):1-9. [[Crossref](#)] [[PubMed](#)]